Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre.

10 ÅRG.
N:r 1

TIDEVARVET

2 JAN.
1932

"Gott Nytt År!"
*

Lärdomsproletariat och examensfri skolgång.
En erinran till Tidning för Sveriges läroverk.
*

En skämtsam högförräderiprocess
med hemvärnsledaren Pfrimer i Österrike.
Av **Elsa Björkman-Goldschmidt.**
*

Tidevarvet har glädjen att i detta nummer åter hälsa sin medarbetare från de första åren,
Klara Johanson
som nu med en artikel om
Jubileumsåret
inleder ett regelbundet medarbetarskap i tidningen.
*

Kampen om Mansjuriet.
*

Småplatser.
Av **Harry Martinson.**
*

En kort historia från Island.
Av **Estrid Falberg-Brekkan.**

Bilaga medföljer.

Vad har hänt?

DE INHEMSKA HÄNDELSERNA äro av mångskiftande slag. Sedan *Tidevarvets* julnummer kom våra läsare tillhanda, har Sveriges nye ärkebiskop blivit utnämnd. Valet föll på biskop *Erling Eidem* i Lund. Det har mottagits med tillfredsställelse. Den nye ärkebiskopen framträder officiellt för första gången med en s. k. riksdagspredikan i Slottskapellet vid Riksdagens högtidliga öppnande.

SVENSKA AKADEMIEN HAR med sedvanlig högtidlighet i sin krets upptagit sina två nya ledamöter, justitierådet *Birger Wedberg* och d:r *Torsten Fogelquist,* Carl Bildts och Erik Axel Karlfeldts efterträdare.

DEN TYSKE OFFICEREN Pflugk-Harttung har för sitt medhjälparskap i vapensmugglingsaffären blivit utvisad av regeringen. Hans bistånd vid den fascistiska beväpningen anses icke mera politiskt neutralt, än vissa kommunistiska främlingars uppträdande i Sverige. Pressen är uppdelad efter två linjer: Samhällsvådlig — neutral oskuld.

STORT RABALDER har även åstadkommits av ecklesiastikminister Stadeners åtgärd att vägra den ekumeniska rörelsen i vårt land — representerad av *Kommittén av världsförbundet för mellanfolkligt samförstånd mellan kyrkosamfunden* — den rikskollekt som rörelsen hittills fått mottaga under 12 år. Även Stadsmissionen i Stockholm har trots statsministerns tidigare löften genom Stadeners nit gått miste om *sin* kollekt. Från regeringen meddelas nu att beslutet icke är definitivt, men att man *avvaktar vissa undersökningar.*

FÖRBUDSOMRÖSTNINGEN I FINLAND har ägt rum på tisdag och onsdag. Förloppet har varit lugnt. Deltagarantalet varierade mellan 40 och 66 %. Enligt preliminära uppgifter från Helsingfors ha där de flesta rösterna avgivits *för förbudets* fullständiga upphävande, men röstsammanräkningens slutgiltiga resultat blir ej känt förrän i nästa vecka.

Veckovakten

Inför en ny tid.

Kerstin Hesselgren, det förflutna och det vardande.

Kerstin Hesselgrens julprydda hem, där julklappsbordet stod framme med sina presenter över helgen, var absolut bevekande som ett tecken bland många andra på det samband hon bevarat med hembygden och föräldrahemmet. Hon har dragit vida i världen över hav och kontinenter och har tack vare sina hemlighetsfulla orientaliska bekantskaper från Genève mycket starka intressen i Kina just nu. Men hemmet, barndomen, ungdomen, släkten, vännerna från förr ha fortfarande sitt starka grepp kvar om hennes hjärta.

Det intressanta på detta julbord är annars en tjock bok på engelska språket om det historiska underlaget till de bibliska berättelserna. I samband med den får man veta att Kerstin Hesselgrens hobby är att läsa om tiden före syndafloden. I landet Ur finner hon äntligen ro för påminnelser om de plikter av vilka en förtroendeperson hetsas genom tillvaron. Har man väl nått dit bort i den mystiska värld där legender och historisk sanning flyta ihop, kan hon under en ostörd helgdagskväll rikta in det historiska perspektivet över problemen om arbetslöshetsförsäkring, tullar, jordbrukshjälp och avrustningskonferens, allt detta som tillsammans med redan fastställda sammanträden, konferenser, föreläsningar och resor fullteckna hennes år 1932 och ur sin hotande nära framtid obönhörligt kräva hennes studium, ställningstagande, kraft och tid.

Kerstin Hesselgren.

Ja, vart skulle hon fly om inte till landet Ur? Vart hon ser: mot Fjärran Östern och Fjärran Västern, vår egen kontinent eller vad som förresten kan vara kvar av jordklotet, över allt möter hon problem med vilka hon inom Internationella arbetsorganisationen och Nationernas förbund kommit i beröring eller åtminstone snuddat vid. Och än värre: början av förra århundradet är för henne icke Goethes utan den begynnande industrialismens tid. Det är inledningen till den maskinålder, där hon funnit sitt livs egentliga studium och verk som en av dem som stått upp för de mänskliga rättigheterna mot maskinen och i detalj efter detalj kämpat för dem, tappert och framgångsrikt.

Kerstin Hesselgren berättade en gång att hon under några dagars tvungen overksamhet i mörkrum använt tiden till att knyta ihop i minnet sitt livs kedja i händelse efter händelse fram till närvarande tid. Den som lyssnade till detta, frågade icke efter var på denna kedja hon hade sitt livs pärlor, skärvor och märkesdagar. En sådan kedja är hemlig, dess årtal behöva icke stämma varken med kyrkbokens, uppslagsbokens eller den officiella karriärens.

Men oss som i denna artikel ha att göra med Kerstin Hesselgren som yrkesmänniska, statstjänare och internationell personlighet, tillkommer det att endast studera de årtal som markera vägen på hennes offentliga bana. Vi finna då att det senaste skedet av densamma delar upp sig efter världshistoriska händelser. Ty man tar väl knappt fel om man säger att Internationella arbetsorganisationens första kongress i Washington, betyder ett nytt avsnitt i Kerstin Hesselgrens liv, emedan hon då på allvar kom in i det omorganiserade, på nytt med kraft upptagna internationella lagstiftningsarbetet. Att år 1922 var hennes halvsekelår, är mindre avgörande än att hon, när svenska riksdagen det året öppnades för kvinnorna kom in i första kammaren. År 1928 är det år då hon av den folkfrisinnade regeringen insattes i den delegation som for till Nationernas förbunds församling, och det är också året då Generalakten antogs, det vill säga, det år då man sammanfattade i en akt alla landvinningar i fråga om fredlig lösning av mellanstatliga konflikter.

På så sätt gick det till att vid den tidpunkt i livet, då hon själv antog att hennes arbete så småningom skulle avvecklas, inträdde i stället den mest expansiva, spännande, roliga och farliga tiden i hennes liv.

Just nu känner hon det också som ett gammalt skede avlöstes av ett nytt. Det har inte så mycket att göra med det jämna årtal hon nu fyller utan fortfarande med världshistoriska växlingar. Hon, som har en så lång social verksamhet bakom sig, ser på de senaste tjugo årens socialpolitiska arbete såsom ett i

(Forts. å sid. 6).

30 öre mindre i timmen.

Socialstyrelsens nyligen slutförda statistik beträffande 1930 års lönenivå ger en hel del intressanta jämförelsepunkter, inte minst ifråga om förhållandet mellan manliga löner och kvinnliga. De olika arbetsområdena uppvisa mycket växlande förändringar. Lantarbetarnas löner t. ex., som i genomsnitt beräknas uppgå till 1,100—1,300 kr. om året för män och 800—900 kr. för kvinnor, ligga nu något lägre än de närmast föregående åren — jämförda med 1913 års löner ha de emellertid stigit med i genomsnitt 65 procent för män och 85 procent för kvinnor. För de egentliga industriarbetarna är stegringssiffran från 1913 till 1930 för de manliga arbetarna omkring 121 procent, för de kvinnliga omkring 155 procent.

Och hur ställa sig genomsnittslönerna? För vuxna manliga arbetare har årslönen uppgått till omkring 2,865 kronor, medan kvinnornas medelårslön beräknas endast till omkring 1,671 kronor. (Självfallet äro variationerna för olika orter och yrken ganska stora.)

Så se alltså de löner ut med vilka kvinnorna »tränga ut männen från arbetsmarknaden». Överallt lägre betalning fast arbetet är detsamma. Tänk t. ex. på textilarbeterskan, som avlöser sin manlige kamrat vid vävstolen i skiftarbetet, och kan betalas med trettio öre mindre i timmen än han — vid samma vävstol och samma väv — endast därför att hon är kvinna.

Den manliga arbetslösheten, som nu under minst ett årtionde statistiskt kunnat påvisas vara större än arbetslösheten bland kvinnor, hänger synbarligen också samman med att kvinnorna i stor utsträckning ha det husliga arbetet att tillgå som reserv. Så länge ett husligt jobb jämställes med förvärvsarbete och avlönas, är ju allt gott och väl — det kan då också i någon mån stå öppet för män. Men som man vet förekommer just på den punkten en mycket olycklig och allmän missuppfattning av det husliga arbetets art. De låga lönerna för kvinnan som förvärvsarbeterska anses till stor del berättigade, *just genom hennes möjlighet att samtidigt sköta ett oavlönat hemarbete,* d. v. s. *»leva billigt».* Med andra ord, kvinnorna skola med mindre lön utefter hela linjen gå i land med ett dubbelarbete, som ingen man annat än i yttersta nödfall skulle tänka på att kunna åtaga sig.

Mannens ställning som familjeförsörjare, som under tidigare rådande arbetsformer motiverade hans högre lön, är under nuvarande arbetslöshetsförhållanden inte längre en självklar sak. Kvinnan däremot har

(Forts. å sid. 6).

En skämtsam högförräderiprocess.

Av *ELSA BJÖRKMAN-GOLDSCHMIDT.*

Genomsnittsösterrikaren som inte har gåva att vara annat än en god statsmedborgare utan partifirma, måste stå fullständigt oförstående inför utgången av den högförräderiprocess som i dessa dagar inscenerats omkring den österrikiske hemvärnsledaren d:r Pfrimer.

Eller hur skall en vanlig medborgare kunna fatta att den man som den 13 sept. i Steiermark ställde sig i spetsen för en hemvärnsskara som reste sig under parollen »marsch mot Wien!» (enligt Mussolinis berömda motto »marschen mot Rom»), som riktade ett upprop till allt folket att han gripit statsrodret i sina händer — som föranlett blodsutgjutelse — att han och alla hans medhjälpare förklarades frikända från anklagelsen för högförräderi.

Ledaren för revolten, d:r Pfrimer, flydde i första förskräckelsen över misslyckandet till utlandet och ett

(Forts. å sid. 6).

UPLANDS KUBBEN

Läckert och hälsosamt
är smörgåsbrödet
UPLANDSKUBBEN
I hygienisk förpackning hos Eder handlande.
Undvik efterapningar!
Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Cyril Holm
Birger Jarlsgatan 10, 5 tr.
Telefon: Ö. 83 65 = Ö. 84 65

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE
HARRY KLEIN
Kungsgatan 17, 3 tr.
Tel. 62 40.

TANDLÄKARE
Else Widman-Rupertz
Norr Mälarstrand 74 IV
(Ingång: Baltzar v. Platengatan 1)
Mottagningstid enl. överensk. pr K. 729

TANDLÄKARE
TORSTEN BORG
Hornsgatan 33 A, 4 tr. (hiss).
Mottagn. enligt överenskommelse pr tel. S. (4) 142 92.

TANDLÄKARE
BENGT LINDBERG
Alviksvägen 116, Äppelviken.
Mottagning efter överenskommelse pr tel. Ä. 12 77.

Tandläkare
EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER
Stockholms största och modernaste tandkliniker för alla samhällsklasser.
Östermalm:
Kommendörsg. 16. Tel 728 50, 728 70
Kungsholmen:
Hantverkareg. 37. Tel K. 37, K. 37 38
(Basarbyggnaden v. Kungsholms Läroverk)
Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.
Tandvärk behandlas hela dagen 8—7
Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).
Kostnadsfri rådfrågning.
Endast exam. tandläkare.

LÄKARE
Införd genom Stockholms Läkarförening

Doktor Dagmar Palmgren
Spec.: Hud- och könssjukdomar.
Mottagn. vard. 8.30—9.30, 3.30—5.30,
Annan tid eft. överensk. pr tel. 78 86.
Kungsgatan 35, 6 tr.

Liliesjöös
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM
Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkaregatan 45 — Tel. Kh. 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.
El. värmekuddar — Kattskinn — Kamelhårsartiklar — Urinbehållare — Sanitetsbyxor för damer — Allt i branschen.

Den 2 jan. 1932.

"Gott Nytt År!"

1931 — det var det året, då guldmyntfoten upphävdes i Sverige liksom i många andra länder. Och den ekonomiska krisen gjorde sitt påtagliga intåg även i vårt land. Kronan har sjunkit. Våra aktier ha sjunkit. Och därmed, som vi veta, vårt anseende. Så plägar det gå. Det hjälper inte mycket, att man försöker lugna svenska folket med att säga, att vår ställning är förhållandevis god och att den snart blir ändå bättre. Fakta tala om det närvarande, om framtiden veta vi intet.

Vad vi veta är, att arbetslösheten tilltagit i oroväckande grad, att främmande länder, t. o. m. England, omgärda sig med tullar, vilket naturligtvis drabbar vår produktion liksom alla länders, och att allt vi måste köpa utifrån blir dyrare på grund av kronans lägre köpkraft.

Detta har hänt under 1931. Det har också hänt, att man *icke* försökt att sätta jordbruket på fötter. I stället antog riksdagen ett dokument, som visserligen skaffade de bäst situerade större jordbrukarna vissa förmåner och gav sysselsättning åt en del tjänstemän, men icke hade någon förmåga att göra ställningen gynnsammare. Och jordbrukets nödläge, ett ord som länge missbrukats, är nu sådant att det svårligen torde kunna avhjälpas annat än genom någon slags reduktion eller ett statens tvångsingripande.

Inför 1932 måste vi sätta ett stort frågetecken. Sannolikt blir det i alla avseenden värre än 1931. Ett hårt, mörkt år, troligen med stora förändringar och omvälvningar.

Vad mena vi då, när vi nu enligt sed strö omkring oss vårt vanliga ytliga: »gott nytt år!» Mera allvar, djupare ansvar, ökad samhörighetskänsla? Tiden är i varje fall kommen, då detta obevekligt kräves. Eller också undergång.

—

Striden om Mansjuriet.

Det stod i pressen för någon tid sedan att Labrador ville sälja sig, och att många köpare anmält sig, även Tyskland. Om även detta fjärran kalla, ogästvänliga land kan bli begärligt i överbefolkningstider, hur mycket mera då Mansjuriet med sitt relativt goda klimat, sin goda jordmån, där säd växer, med skogar, olja, kol och metall. Det är inte underligt om Japan, med sin brist på råvaror och livsmedel, Kina, med sin brist på plats, råka ihop om rätten att exploatera detta land.

Inte underligt? Det är väl lika underligt att Japan tränger in i en kinesisk provins som det skulle vara om Tyskland toge Jylland för att det behövde mer land eller Ryssland norra Norrland! Fullt likartad är situationen emellertid icke, ty Mansjuriet är först på senare år inkorporerat med det egentliga Kina och det har växelvis legat under ryskt och japanskt välde. Ryssland behärskade det, till dess det måste dra sig tillbaka efter sitt nederlag i kriget med Japan 1905. Då återgavs det nominellt till Kina, men i verkligheten styrde Japan landet, koloniserade det och upparbetade dess tillgångar. Först efter 1922 ändrade Japan sin agressiva politik och med det nya nationalmedvetandet i Kina vaknade också den kinesiska viljan att helt och hållet ha Mansjuriet i sin hand. Japan har emellertid ett par hundratusen landsmän i Mansjuriet, företag, handel och kapital. Det får livsmedel och råvaror från Mansjuriet, som det inte kan undvara och kan inte låta sig jagas bort därifrån.

Nu kan man på avstånd tycka att industristaten Japan och agrarstaten Kina skulle kunna ha ett givande utbyte av livsmedel, råvaror och färdiga produkter utan att ställa till ett krig i Fjärran Östern. Men man måste medge att regleringen av deras förhållanden inte är en lätt sak, särskilt under nuvarande osäkra tider, då Kina befinner sig i inbördeskrig och ingen stark centralmyndighet finnes där, medan militarismen i Japan vill dra fördel av Kinas vanmakt.

Frågan är naturligtvis komplicerad och tar sin tid att utreda, men för så vitt det är någon mening med medlemskapet i Folkförbundet och underskriften på Kelloggpakten, borde Japan och Kina följt Rådets uppmaning att avstå från ockupation och fientligheter under avvaktan på en fredlig lösning av konflikten.

Som vi veta satte Japan ett segt motstånd mot Rådets önskningar, och Rådet fick retirera, nöjande sig med att sända en undersökningskommission till Mansjuriet.

Japans mod att trotsa väcker förvåning, och man frågar sig efter de skäl som ligga bakom. Ett par gånger förut under senare tiders historia har Japan ansett sig tvungen att retirera från sina positioner i Kina efter makternas påtryckningar. Hur mycket mera skäl då att nu rätta sig efter Rådet när det visar Japan på dess plikt som Folkförbunds- och rådsmedlem och undertecknare av Kelloggpakten. Ännu ett annat skäl finnes för Japan att föra en försiktig politik. Om man får tro de uppgifter som läsas i ett amerikanskt-japanskt ekonomiskt arbete, kan icke Japan föra krig utan att få låna pengar eller köpa krigsmaterial. Dess ekonomiska ställning är icke god, och landet är fullkomligt beroende av sin handel med andra länder, även i fredstid.

Under dessa förhållanden tycktes allt ligga tillrätta för att Nationernas förbund skulle kunna få hand med den japansk-kinesiska konflikten.

Då i stället Japan gör som det vill, så har detta utlöst skadeglada eller bekymrade kommentarer över Folkförbundets vanmakt även som försök att framställa resultatet såsom en partiell framgång.

Från Folkförbundskretsarna i Genève har man en annan syn på saken. Man döljer inte att resultatet av Rådets arbete under den långa sessionen i Paris var dåligt, man medger, att Rådet underlåtit att tillgripa de påtryckningsmedel det haft till sitt förfogande. Men man tillbakavisar anklagelsen mot Folkförbundet såsom sådant och kastar den tillbaks på folken som i brottslig slöhet underlåtit att stödja dem som hållit på att Folkförbundet skulle hävda sin auktoritet. Folken må själva ta ansvaret om Folkförbundet genom detta lidit en så obotlig skada, att försöket att upprätta en rättsordning mellan folken att göra tjänst som krigets ersättare skjutits bort ur den praktiska politiken.

En tydning på Rådets slapphet har också kommit från Genève: de regeringar som äro de ledande inom Rådet unnade själva icke Rådet en ökning av dess prestige så kort före avrustningskonferensen! Eller med andra ord: militaristerna och den gamla ordningens män hade makten i Rådet under den tid då konflikten i Orienten skulle behandlas.

Det låter fantastiskt, men då man är nere i Genève har man en så stark förnimmelse av att onda makter söka riva till sig Folkförbundet, och att striden står hårt där mellan gammalt och nytt. Så man förstår gott hur denna förklaring kunnat komma till.

I diskussionen om vem som har skuld till att det gick som det gick, skulle vi vilja göra det inlägget, att folken på intet vis kunna fria sig från skuld och medansvar. Denna passivitet hos folken inför det spel som drives med deras öden kommer säkert att stå dem dyrt. Det blir då en klen tröst, om vi kunna säga oss att vi själva vållat vårt elände genom att låta möjligheterna och de avgörande ögonblicken gå oss förbi.

—

Obs.!

Den som skaffar Tidevarvet fem nya helårsprenumeranter för 1932 får sin egen prenumeration gratis!

ett gott 1932 med dryga pengar — tillönskar kooperativa

Frälsningsarméns Alkoholisthem
Kurön
(Åtnjuter statsbidrag)
Två timmars ångbåtsresa från Sthlm.
Prospekt och övriga handlingar sändas från Socialsekreteraren, Östermalmsg. 24, Stockholm.

Restaurant Damberg
MATSALEN 1 tr.
Lunch 1:00 - Dinér 2:50 - Soupé 2:25
Dagligen Middags- och Aftonkonsert

Frimärken
Stor illustr. prislista N:r 58,
Pris 50 öre.
Satsprislista gratis mot denna kupong.
A.-B. HARRY WENNBERG
H. K. H. Kronprinsens Hovleverantör.
Drottninggatan 82 = STOCKHOLM

Restaurang
Port Arthur
Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784
Bra matställe

Nils Hellmans Bokbinderi
30 Grevturegatan 30
STOCKHOLM
Specialité:
Privatbindningar till låga priser.

Mot väggohyra
är TIP-TOP det säkraste medlet. Låt desinficera Edra lägenheter eller enstaka möbler med TIP-TOP. TIP-TOPMETODEN är effektivast. Desinfektion utföres och upplysningar lämnas.
Tekniska Fabriken TIP-TOP.
Stockholm 4. —— Tel. Sö. 187 05.

Clary Dahlström
Leg. Fältskär.
Dalagatan 25. Tel. 841 04. Kl. 10—2.
KOPPNING
Värk, svullnad i benen, kylda händer och fötter, ischias.

24-timmars Ur!
PATENT
Visa alltid 1—12. Vid tryck på kronan framspringer 13—24.
För övrigt alla sorters ur, passande till presenter.
ERNST LINDSTRÖM
Nybrogatan 73 Stockholm. Tel. Ö. 44 77.

Bokföring
Språk
Stenografi
Maskinskrivn.
Nya kurser denna vecka.
Expeditionstid 9—9.
Prospekt på begäran.
STOCKHOLMS SPRÅK- & BOKFÖRINGSINSTITUT
Drottninggatan 60. Norr 65 64.

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA BANK
DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta.
Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Årstaföreningens Damhotell
NORRLANDSGATAN 8—10 = STOCKHOLM
Vackra och fullt mod. gästrum. Hiss. V.-v. Tel. å alla rum.
Pris för enkelrum fr. 4:50 till 7:— kr.
» » dubbelrum » 8:— » 10:— »

I MATSALARNA serveras:
Frukost 75 öre, 85 öre.
Lunch kr. 1:10, 1:25, 1:50.
Middag kr. 1:50, 1:75.
Serveringen pågår från 8.30 f. m. till 7 e. m. Matsalarna äro även tillgängliga för allmänheten.

Allt är möjligt.

Gränserna för det som är tänkbart inom politiken har vidgats mycket under det år som nu gått. För ett år sedan talades det väl om Tysklands oförmåga att betala, men den var icke officiellt fastslagen och betvivlades särskilt i Frankrike. Det talades om att Amerika borde efterskänka sina fordringar på de allierade och dessa släppa sina anspråk på det stora skadeståndet från Tyskland enligt Young-planen. Men ingen av dem som hade att bestämma, tycktes villiga att dela uppfattningen att dessa åtgärder vore nödvändiga och skulle lätta depressionen.

Och var stå vi nu?

Ett stillestånd i hela betalningssystemet äger rum sedan ett halvt år, och den officiella ståndpunkten att detta stillestånd, även förlängt, icke betyder att de fattade överenskommelserna komma att rubbas, upprätthålles ännu av amerikanska kongressen och konseljpresidenten Laval. Men regeringarnas eget verktyg, expertkommissionen i Basel, säger ifrån att Young-planen icke längre är tillämplig på Tyskland emedan världsdepressionen icke ingick i beräkningarna, då den uppgjordes. Vilket betyder att ett moratorium blott och bart är icke nog. Det behövs en revision av hela skuld- och skadeståndsproblemet, och regeringarna måste, hellre i dag än i morgon, samlas för att ta upp frågan i hela dess vidd. Amerika förklarar sig ointresserat, vilket icke får hindra de europeiska staterna att hålla sin konferens. England inte minst har skäl till denna brådska, ty England kan icke betala Amerika sin skuld i dyra dollar, om det icke får betalt från Tyskland, och England vet att där är föga hopp. Man har alltså att välja på att ta händelserna i sina händer och inom övliga former komma fram till en revision eller att se hela byggnaden av skuld- och skadeståndsöverenskommelser störta in av sig själv.

Det verkar underligt att läsa hur möjligheten av en betalningsinställelse från Englands sida gent emot Amerika diskuteras i Manchester

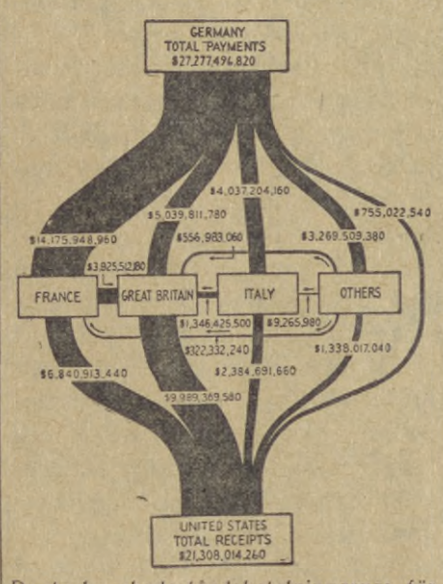

De tyska skadeståndsbetalningarnas fördelning mellan Frankrike, Storbritannien, Italien samt övriga stater. Det hela hamnar hos Förenta Staterna.

Guardian med förtvivlans mod, trots att man har klart för sig faran av att ge själva kreditsystemet som sådant en farlig knäck.

Efter övergivande av guldmyntfoten — betalningsinställelse! Vem kunde ha trott att sådana möjligheter skulle diskuteras! Eller att Hitlerska parollen om vägran att betala krigsskulden skulle förvandlas från en farlig och övermodig gest av ett folk som skakar sina bojor, till ett alternativ som tvingas fram av nödvändigheten, därest inte en omreglering sker inom den närmaste framtiden.

Amerikanska kongressen som förklarar att en nedskrivning eller avskrivning av fordringarna inte ingår i dess politik, har en viss likhet (utan all jämförelse för övrigt) med en man som häromdagen begagnade vaktmästarens telefon i Stockholms rådhus för att be familjen skjuta lite på middagen emedan hans mål drog ut på tiden. Men medan han bestämde om sin middagstid, var redan hans häktning bestämd av höga rättvisan själv.

—

Lärdomsproletariat och examensfri skolgång.

En erinran till Tidning för Sveriges Läroverk.

Tidevarvets ofta framförda yrkande på en examensfri högre skola för såväl gossar som flickor har kommenterats i Tidn. för Sveriges läroverk för den 19 dec., att en sådan skola, »utan examen eller andra hinder för nivellerande och sänkande av kraven på den högre skolbildningen», blott skulle tjäna till att i »obegränsad omfattning» öka ett »lärdomshögfärdigt manschettyrkesproletariat».

Tidevarvet tar med glädje detta uttalande till anledning att förtydliga sin ståndpunkt i de här berörda viktiga, ja, grundläggande frågorna: om examens innebörd och betydelse, dels som upprätthållare av bildningsnivån i den högre skolan, dels som spärr för ett, trots allt, växande lärdomsproletariat.

Vad examen förhindrar tycks oss vara något vida väsentligare än en alltför stark strömning till och utströmning ifrån realskolor och gymnasier. Man skulle väl kunna säga, att vad den förhindrar är det *effektiva arbetet för stärkande av själsförmögenheter och samlande av kunskaper.* Ty ett sådant arbete måste ha sin grund i att varje ålderspeiod får stilla sin hunger med den näring som just då kan smältas och bli till en ofrånkomlig beståndsdel av väsendet, vetandet och förutsättningarna för en kommande produktiv insats. Att för varje dag, i mån som man spänt sina krafter, få en hunger stillad, frågor besvarade, aningar väckta och nya världar öppnade eller mera öppnade, det är vad barn- och ungdomsår skulle ha rätt att fordra av skolan. Men för en sådan »lärogång» måste planen göras upp på lång sikt, i ett sammanhang och efter inre fordringar — alltifrån de första skolåren ända fram till ungdomsåren, till den andliga mognadstiden i 17—18-årsåldern, då organen blir vuxna för självständigt initiativ och för *val* — av yrke och ideal.

Kunde vi verkligen se in i ett barns eller ung människas utvecklingsgång, hur skulle väl vår nuvarande skola te sig med sina tre avdelningar, bottenskola, mellanskola och gymnasium, alla pressade av »avslutande kurser» och mer eller mindre djupt skuggade av en examen.

Examen — till skillnad från varje samlande, sammanfattande och friskt uppoffrande »tentamen» över något särskilt område — kastar ju alltid ett *kommande skedes* och en främmande världs — egentligen de vuxnas och färdigas! — skugga in över det soliga *idag* där barndoms- och ungdomstid under djupa, lugna andetag och med all iver borde få ägna sig åt att föra till slut nära liggande, eggande, angelägna och allvarliga uppgifter.

Kravet på en examensfri, skola, som når upp till ungdomstiden, den andliga pubertetstiden och dess problem, som planerar sina »kurser» med hänsyn till att åt varje ålderspeiod ge tillfälle att ta i besittning och spänna sina speciella krafter till det yttersta — en sådan skola i »obegränsad omfattning» måste vara demokratiens önskemål — för att inte säga livsvillkor. (Må sedan examina förläggas till de vuxnas värld, där de hör hemma!)

Den skolan skulle inte befordra utan bryta udden av lärdomsproletariatets faror. Det är examensplugg och meningslöst proppande tvärs emot ett inre motstånd, som är ägnat att skapa ett hjälplöst och tafatt lärdomsproletariat. Ty i den mån som barn och ungdom inte kan bjuda det döda plugget och iproppandet ett starkt och friskt motstånd, blir de bestulna på andlig näring, initiativkraft, mod och framtidsduglighet.

—

Kokbok för giftgaser.

Denna titel kan man med fog ge den bok, som för en tid sedan utkom på M. Stolzenbergs, Hamburg, eget förlag under titeln: *»Föreskrifter för framställning av ultragifter».* Boken blev för någon tid sedan konfiskerad, sedan en del tyska tidningar påvisat dess tillvaro.

Tyvärr hann jag ej få fatt i den före konfiskeringen, men de tidningsartiklar, som stå till mitt förfogande, ge tillräckligt tydliga uppgifter över denna »kokbok», vilken omfattar 70 sidor och kostar — Rmk 20!

I denna bok beskrives, hur även de farligaste giftgaserna kunna framställas, och detta ej blott av kemiker, nej, »kokrecepten» äro så väl beskrivna, att varje bildad person kan framställa dem i sin egen privata våning. Dessutom ger herr Stolzenberg en noggrann anvisning (åtföljd av ritningar) på, hur de olika gaserna kunna användas. Vidare bifogar han en prislista på de olika kemikalierna, på de olika redskap, som äro nödvändiga för att kunna framställa gaserna, dessutom rekommenderas t. ex. en instruktionslåda för militära ändamål, en dylik för skolundervisning!, en polispistol för retande gaser (Reizgase) och olika gasmasker m. m.

Stolzenberg står på den ståndpunkten, att det är ej nog, att vi tala och läsa om, och kanske ibland fasa för, ett kommande giftgaskrig, nej, vi skola med klar blick, nyktert och klart sinne betrakta detta nya krigsvapen, vi skola, så att säga, i tid lära oss och skaffa oss dessa gifter och lära oss förstå deras verkningar samt skyddet därför. Så har Stolzenberg för detta ändamål inrättat en s. k. instruktionslåda med 12 av de viktigaste och mest kända giftgaserna. De äro indelade efter sin verkan på organismen i för ögon, näsa och svalg retande ämnen och i lung- och hudgifter. Här återfinna vi bl. a. phosgen, lost eller yperit, lewisit, adamsit etc. Dessa tolv olika gifter ligga i små glasampuller, så att vi tydligt kunna se deras olika färger.

Vi ha en liten pistol (naturligtvis levererad från firman Stolzenberg!) till hands, vi förse oss med skyddsglasögon eller gasmask, beroende på med vilket gift vi laddat pistolen, vi gå in i ett särskilt inrett litet rum; här skjuta vi av skottet = giftet. Vid avlossningen utbreder sig nu antingen ett fint regn eller dimma, vars lukt ävensom fysiologiska verkan man fastställer. Är giftet farligt, iakttar man dess verkan på djur, som man medför i detta gasrum.

Just då jag var färdig avsända ovanstående artikel till Tidevarvet, tillsändes mig ett utdrag ur en ny bok, *»Giftgaserna och vi»,* vilken utkommer inom närmaste tiden, om ej den också i tid skulle bli konfiskerad! Författaren är en doktor med. och phil. H. Büscher. Han låter denna bok utkomma i två upplagor: den ena omfattar cirka 110 sidor med många instruktiva bilder till ett pris av Rmk. 2:85; den andra är en stor monografi »Über Grün und Gelbkreuz» till ett pris av 38 Mk. En enda mening i detta utdrag tillåter jag mig att citera:

»Att kunna giva en så värdefull och populär framställning av ett så svårt och vetenskapligt ämne som giftgasfrågan är den högsta konst, som finnes».

Kommentar är överflödig!

Bremen i dec. 1931.

Sigrid Åkerhielm.

Elin Wägner:

GAMMAL-RÖDJA

Tidn. Upsala skriver:

"Kan utan vidare räknas till det bästa, roligaste och även litterärt sett mest älskvärda i julboksfloden. Den har perspektiv, aktualitet och ett strålande gott humör och den är hållen i en älskvärd och fin ton."

5:25

BONNIERS

Vi stå till tjänst

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 „ Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 09

BEGRAVNINGSBYRÅ

BEGRAVNINGAR om besörjas
ERNST A. CARDELL
Folkungagatan 52 (invid Götgatan) **Tel. 40 40 90**

BORDSVATTEN

Drick **Ramlösa**
Vårt lands enda naturligt alkaliska vatten

BOKBINDERI

Holmströms Bokbinderi
Hamngatan 34 ö. g.
Rekommenderas för allt arbete inom branschen. Billiga priser. Snabb leverans. Gediget arbete.
Ring 99 37 och vi hämta.

DAMKONFEKTION

OLGA SJÖGREN
DAMKONFEKTION
Timmermansgatan 13. Tel. S. 121 65.
Nyheter i enklare och finare klänningar, jumpers och koftor.
BRUDUTSTYRSLAR

KEM. TVÄTT, PRESSNING

Stockholms Pressningsanstalt
Karlavägen 66, STOCKHOLM
Telefon Ö. 49 91.
Utför pressning, kemisk tvätt och färgning av damkläder. Arbetet utföres av fackman under garanti. Hämtas och hemsändes.

PROGRAM

vid

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUNDS CENTRALSTYRELSE- OCH LANDSMÖTE

den 9—10 januari 1932 å *Ärsta,* Smålandsgatan 20, Stockholm.

LÖRDAG.

Kl. 10—12. Centralstyrelsen sammanträder.
Kl. 1. Gemensam lunch för centralstyrelse och landsmöte.
Kl. 2,30—6. Landsmötets förhandlingar.

Föredrag om gift kvinnas nationalitet.
Inledare: *Advokat Elisabeth Nilsson.*
Diskussion.

Föredrag om omyndigas ställning till lösdrivarlagen.
Inledare: *Yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren.*
Diskussion.

Medborgarkänsla och intresse.
Inledare: *Fru Helga Sjöstrand* och *Fröken Greta Cardell.*
Diskussion.

Kl. 8. Samkväm med tesupé. Sång och musik.

SÖNDAG.

Kl. 11—1. Landsmötet sammanträder.

AKTUELLA EKONOMISKA SPÖRSMÅL:

Den ekonomiska världskrisen.
Inledare: *Professor Gunnar Myrdal.*

Frihandel.
Inledare: *Förste sekreterare — — —.*

Jordfrågan.
Inledare: *Fröken Elisabeth Tamm.*
Diskussion.

Kl. 1. Gemensam lunch.
Kl. 2. **Avrustningskonferensen i Genève.**
Inledare: *Fru Elin Wägner* och *Fru Ellen Hagen.*
Diskussion.
Kl. 4. Kaffe.
Kl. 4,30—6. Centralstyrelsen sammanträder.

Jubileumsåret

av *KLARA JOHANSON.*

Här i stan jubileras alla dagar. Man kan inte längre tänka sig ett tidningsnummer utan denna stående och slitna kliché: en mansperson halvt begravd mellan blomsterkorgar, krukväxter, kransar och rosenfyllda pokaler. Dum och generad som en kyrkbrudgum ser han ut, men vem kan med sina sinnens fulla bruk hålla en slik generalrepetition till krematoriet? Man bör vänligt förmoda att han underkastar sig den lugubra plägseden av barmhärtig hänsyn för vårt behov att fira och beundra om inte annat så åtminstone bedriften att ha uthärdat livet ett halvt sekel eller suttit på samma arbetsinrättning ett fjärdedels.

För de närmaste tolv månaderna borde man emellertid fridlysa denne överexponerade välgörare och unna honom obskyritetens balsam. Rent ut sagt: vi har inte användning för hr Vemsomhelst *1932*. Hela detta år med sina tre hundra sextiosex dagar är abonnerat av ett par odödliga, och inte ens den rara distinktionen att vara född 29 februari berättigar någon dödlig jubilar att göra väsen av sig.

Alldeles rationellt kan det knappast förklaras varför somliga »historiska» årtal och data upphöjes till överhistoriska och sålunda vid varje återkomst berör oss med det evigas oundkomliga aktualitet. Detta gäller inte om sådana nationella festanledningar som fjärde juli, Bastiljdagen och sjuttonde maj — hur de har uppkommit förstår man utan vidare. Men mystisk och undransvärd förblir vår sjätte november.

Den regelbundna firningen med flaggor, sång och retorik har naturligtvis bidragit att ur almanackssynpunkt fixera dagen i folkmedvetandet. Mer än så kan den inte uträtta. Inga publika ceremonier har något att skaffa med den gåtfulla åminnelsestämning som för svenskarna hör ihop med konstaterandet: i dag är det sjätte november.

Vad i hela friden kan det vara för slags auktoritet som tvingar mig att en viss dag på året känna mig rojalistisk som en illustrerad veckotidning? Jag har grubblat skarpt över detta problem. Fullkomligt uteslutet är det att Gustav II Adolf som regent och statsman skulle ha antänt mitt hjärta; led jag av den sällsamma driften att inom Sveriges kungalängd kora en favorit i detta tvetydiga fack valde jag tveklöst hans farfar, vilken ju överträffar honom även som pittoresk attraktion. Hans militära talanger inger mig samma kyliga intresse som det jag skulle ägna en kannibal med utmärkt förskärarhandlag, och så skicklig som Napoleon var han väl ändå inte. Hans berömmelse i utlandet är naturligtvis ett väldigt plus för oss Grönköpingsbor, men vi har några namn med större räckvidd. Om »troshjälten» svamlar kanske ännu i dag pastorer och folkskollärare, särskilt i Tyskland; numera vill väl ingen bildad person tillvita den store imperialistiske politikern en naiv missuppfattning av den genom Luther startade sekulariseringsrörelsen. Hur högt och mångsidigt begåvad och därtill sympatisk han än framstår finner jag varken i hans levnad eller i hans väsen tillräcklig grund för våra känslor den sjätte november.

Gåtan ljusnar något om jag framdrar till jämförelse vår andra stora nationaldag, trettionde november. Underbart är det ju att svenskarna ensamma av alla världens nationer koncentrerar sin minnesandakt på två kungliga dödsfall. Det låter sorgligt och servilt men är i själva verket raka motsatsen. Må andra folk göra sig till med löjliga parader för den okände soldaten — vi celebrerar stillsamt och av hjärtat något oerhört som de har starka skäl att avundas oss: *två översta krigsherrar omkomna »på ärans fält»*. Vilka nya strålar skjuter inte deras gloria när man minns de sjaskiga kejsare och kungar som för en del år sedan gjorde sina små försiktiga visiter bakom fronten och hur de aktades likt råa ägg!

I sanning, ingen antimilitarist behöver skygga för att begå den sjätte november.

Jubileumsåret har en »dag» till, och en större: den tjugoandra mars. På den torde svenskarna vara synnerligt klent beredda, men ignoreras kan den inte i någon bebodd vrå av jordklotet. Bladen och radion kommer att sörja för det minimum av folkbildning fallet kräver. De tysk- och skrivkunniga skulle på ett utsökt sätt kunna betyga sin vördnad för dagens och årets hjälte: genom att icke översätta »Über allen Gipfeln» . . .

Inom det år som är Goethes och Gustav Adolfs bör verkligen ingen dödlig ställas fram för offentligheten mellan blomsteruppsatser och Orreforsglas.

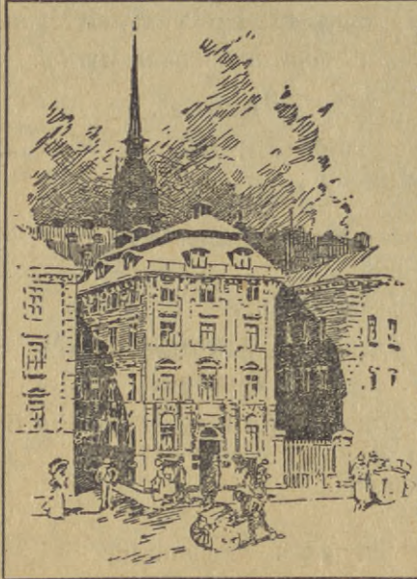

Bland
tidevarvets
mest anlitade
boktryckerier står
Zetterlund & Thelanders
fortfarande bland
de främsta

Radikal prispolitik,
kort leveranstid och gediget
utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 40 • STOCKHOLM
Telefon: Norr 311 80 (5 linjer)

Tre romerska möten med Gandhi.

Vid en cypress framför en rosenhäck står Gandhi. Himmeln är blå, solen öser utan skugga av moln, men det ligger snö på bergen och vinden är mättad med is.

Gandhi drar sina vita höljen tätare om sin skelettmagra kropp och föreslår att vi skola gå fram och tillbaka. Roms Monte Mario är ej Bengala, och det är alldeles för kallt att hålla sig stilla.

Medan han rusar med långa steg, som gunga som lappars, går tungan lika snabbt.

Vad jag skall göra? Återvända för att börja bojkott i stor stil. Intet nytt har kommit ut av konferensen i London. Den engelska regeringen fortsätter som förr — is harping the same string. Och icke har jag hos något annat lands representanter märkt någon som helst större förståelse för vad Indien vill, vad Indien kämpar för. Jag har lärt av denna Europa-resa, att Indien ej skall efterlikna Europa. Och att Indien skall sträva ivrigare än någonsin att göra sig fritt från Europa.

Låt Europa hava *sin* civilisation. Jag tror ej därpå. Men låt den vara. Men låt samtidigt Indien hava *sin*. Jag tror ej på maskinkultur. Jag är övertygad att maskiner förslöa och döda. Jag tror på handens arbete, på människans direkta insats.

Indien skall skudda av sig främmande fernissa samtidigt med främmande ok. Indien skall leda i striden för Asiens nya och dock urgamla civilisation. Se, Kina har redan slutit sig till oss. Palestina, Persien och Egypten söka sig också till Indien. Japan tvekar, men kommer även.

En tid framåt skola vi kanske behöva köpa något från Europa. Men så småningom skola vi minska all import. Somt skall bliva för oss alldeles obehövligt, somt skola vi kunna frambringa själva. Bojkotten skall, som sagt, börja igen och mycket intensivare än någonsin tidigare. Min resa har lärt mig förstå vad det kommer att betyda för Europa att mista Indiens marknader. Och Europa skall få känna vår makt. Inte bara England, Indien ämnar tillsvidare handla utan åtskillnad med *alla* de länder, varav det kan hava fördel att handla. Men sedan också draga sig undan från alla europeiska länder utan undantag. Indien skall leva sitt liv oberört av Europa.

Om detta program går att genomföra utan strid? Gud vet hur mycket jag avskyr våldsamhet, och i all synnerhet att gjuta blod. Men kanske det blir nödvändigt. Om Gud så befaller måste vi lyda.

Och även om striden gäller våra bröder, våra indiska musulmaner. Endast Gud vet hur mycket jag gjort och hur mycket jag ännu ämnar att göra för att åstadkomma förståelse och samarbete mellan hinduer och musulmaner. Men om trots alla dessa mina ansträngningar, jag misslyckas igen — då finns det ingen annan utväg än strid, revolution, blod — tills de starkaste och bästa — the cream of the nation — lyckas skapa ett nytt Indien för nya lyckligare generationer — — —.

*

Åtta timmar senare möter jag Gandhi i en hertiglig salong. Bredvid honom står miss Slade, kadaverblek, tomt leende, en underlig kombination av slavinna och härskare. På andra sidan sonen, tydligen trött och på dåligt humör och framför en rovfågelsnäbbad markisinna som utstöter små skrik på franska: »Mästare, detta har jag längtat efter — Mästare, oh, som jag förstår Er strid — Mästare, oh, som Ni fyllt mitt liv — Mästare, detta är ett ögonblick — — —».

Gandhi ler så hela den tandlösa undergommen blottas. Han mumlar sin franska tacksamhet mot den första, medan han sekunden därpå talar tvär, skorrande engelska med ett par andra lika hängivna själar. Ahimè — det slutar inte med det! Väl ett par tjog högadliga damer äro här församlade och de trängas alla om att upprepa ett och detsamma.

Och Gandhi ler och ler och tackar och tackar.

*

Även det mest groteska tar ju emellertid slut. Och så blir det kväll och vi församlas i ett stort, lågt rum med få möbler och många blommor och en väldig öppen spis, vars flammor enbart bestå belysningen.

Vi — Gandhi, sonen, miss Slade, värdfolket, ett halvt dussin individer av lika många nationaliteter och så, närmast Gandhi, tyst och blyg — Maria av Savoia — den italienske konungens sjuttonåriga dotter.

Så börjar aftonens bön. Svag, nästan osäker till en första begynnelse. Lugn och betvingande efter ett par minuter. Oändligt ljuv, obeskrivligt mild. En odefinierbar blandning av åkallan och vaggsång, emellanåt enbart det senare. Bräddad med ömhet och tillit.

Flammorna domna i elden som ingen längre ansar. Ute i trädgården bullra på avstånd bilarna, på vilka tjänare nu bland annat bagage lastar jättekorgen med »indiska fikon» som den lilla prinsessan bragt Gandhi till reskost. Inne i vårt stora rum är det så tyst, att ej en stavelse av sången går förlorad.

Borta i det land, varemot tåget om en timme skall föra Gandhi och hans följe, bedja samma stund på samma sätt miljoner andra. Är det därpå Gandhi tänker då bönen är slut och ljusen tändas och han står med tillbakakastat huvud och ögon som för första gången denna långa tröttande dag lysa och le?

Roma 14 dec. 31. *E. V—g.*

En kort historia från Island.

»När bolsjarna vinner, då får jag mig en bössa, och den allra första jag ska skjuta, är då gamle Johannes!» Dessa kraftiga ord hörde jag Palle, sju år gammal, yttra till en vuxen man, som skämtade litet med den lille hetsige politikern. — Johannes var en fredligt sinnad och mycket vänlig gammal man i grannskapet, han var »månadskarl» i en affär och på grund därav »överklass», ägde ett hus, och ville inte ha barnen hängande på staketet i tid och otid, men för övrigt fanns det visst ingen anledning att börja med honom.

Palle var barn till samhällets värste bolsje, som emellertid såg så menlöst snäll ut, att det aldrig fallit mig in att tro på alla de hårresande historier man visste att berätta om honom. Jag såg honom gå och köpa mjölk och fisk, skotta snö, tälja båtar, piska sängkläder och passa barnen, han gjorde allt för att hjälpa hustrun, och som jag rakt ingenting har emot en liten omplacering av makten och härligheten här i världen, kunde jag gott unna denne fader till nio barn litet mer av denna världens goda! Men sedan jag lärde känna Palle, blev jag betänksam, för han talade alltid om bössor och att skjuta, och han hade alldeles klart för sig, vilka som *voro* de besittande och vilka, som *borde* vara det, och hans små, pigga ögon riktigt gnistrade av rovgirighet. Som de gamla sjunga, så kvittra de unga . . . det måste ju vara någon sanning i det jag hört berättas . . . Jag kan inte neka till, att jag var litet rädd för Palle.

Det är en snötung decemberdag, kallt och stormigt. Väldiga isblock fylla fjorden, men det är ebb, och en skara barn leka därnere. Redan vid tvåtiden blir det skymning, och enstaka flingor börja falla. Då höres plötsligt ett gällt skri utifrån fjorden, och alla barnen bli med ens så stilla. Åter och åter hör man det — en fågel, som är i nöd, vingskjuten eller fastklämd mellan isblocken . . . Alla stå rådlösa, men varje gång skriet höres, börja de små fötterna röra på sig — man *ville* och *borde* hjälpa men kan inte.

Flodvattnet börjar sippra in, det är ingenting annat att göra än att gå upp på stranden. Den siste, som lämnar sin plats, är Palle, och han står och stampar av förtvivlan var gång fågeln skriker. Plötsligt störtar han iväg hem och kommer efter ett par minuter springande med sin far. Denne är i höga sjöstövlar, och utan att säga ett ord, vadar han ut bland isen, vattnet går snart upp över stövlarna men han fortsätter, kämpande med de skarpa isblocken.

På stranden står Palle, nej, han *står* inte, han springer och hoppar jämfota och skriker: »Ser du honom, pappa? Kan du se något? Vet du, var han är?» Men vinden är emot, och man hör inte, vad han svarar.

Skymningen blir med varje minut tätare och snöyran tilltager, man kan knappast skymta honom längre, och de vuxna, som stå på stranden, börja bli oroliga. Men plötsligt utbryter ett jubel bland barnen: Han kommer, han kommer! Och när Palles pappa, drypande av vatten och is och blöt ända upp under armarna, stiger upp på stranden, håller han i halsgropen en liten flämtande and, som han befriat. När han drager fram fågeln och räcker den åt Palle, ser man, att hans händer äro blodiga.

Men Palle lägger den kalla, våta fågeln mot sin kind, kysser hans näbb och smeker honom, sticker honom så innanför tröjan och följer tyst sin far.

Estrid Falberg-Brekkan.

Åderbråcksstrumpor
MAGGÖRDLAR
BRÅCKBAND
BARNVÅGAR
säljas och uthyras.
Namnanrop: "Instrument-Kifa"
KIFA
KUNGL. HOVLEVERANTÖR
31 Regeringsgatan 31

Småplatser.

Av *Harry Martinson.*

Och ni tror bara att vi gick mellan stora hamnstäder, därför talade ni varnande om den förfärliga synden i dem.

Vi sade ordet hamn och ni såg genast framför er Londons dockor, vetesilotornen i Buenos Aires och det blåa sagokärl som är Rio de Janeiros hamn. Ni sågo Antwerpens nerspydda synd.

Jag har varit i alla dessa stora hamnar: i chablonhamnarna, i programhamnarna. Men bort med dem i dag. Jag skall berätta för er om andra hamnar.

Det kom order att vi skulle gå till Brahestad i norra Finland och lasta trä, och vid en sådan order ser man alltid framför sig bilden av en liten stad, målar ut för sig en gissningstavla om hur pirarna gå ut i havet, hur hamnfyren står, om husen till övervägande delen äro vita, om det möjligen står långa rader av kjolfladdrande flickor på pirarna liksom i S:t Valerey, eller om hamnarbetarna bestå av jättestarka kvinnor liksom i Kotka.

Det arbetar mest bara kvinnor i Finlands och Rysslands smärre virkeshamnar. I en liten byhamn, som bara bestod av brädstaplar av alla möjliga storlekar och variationer, såg jag på sex dagar bara kvinnor, alla möjliga former av kvinnor, men inga män. Om männen voro utdöda vet jag inte. Byn låg långt inne i finska viken. Dess namn har jag glömt, men den hade en liten rysk lökkyrka som tittade fram mellan några granar och kupolen var så ärggrön att den var giftig att bara se på. Kvinnorna voro klädda i brokiga schalar och bildade underliga färgtavlor mot brädstaplarnas citronfärgade fond och mot de nystuvade däcken av vetebrödsvitt granvirke. Dessa kvinnor voro goda stuvare. Det var som om de ordnat i sitt hem när de stuvade.

När däckslasten blir alltför hög så vet ni att man måste bygga in trappor i lasten, så att folket kan komma ned till sina skansar, annars skulle de bli inmurade i plank. En sådan trappa gjorde kvinnorna i den där byn. De gjorde den vackraste lasttrappa vi haft i någon av »mina» båtar. Så fin trappa fanns inte i lök-kyrkan.

Trappan var inbyggd i lasten som i ett hus där en god vän skulle bo. Den höll över Nordsjön, den höll över Biscaya. I Sfax bredde muhammedanerna ut sina bönmattor alldeles vid trappans rand, därpå började de gräva sig ned i lasten. Tunnare och tunnare blev den kompakta däckslastens gyllengula klosskub under deras händer, och med den gyllengula kuben försvann också trappan, ty de voro ett väsen, byggda ur varann. Så var alltså en sjötrappa ur världen liksom vattnet försvinner när det ångar. Men jag minns särskilt den där trappan. Den var så moderligt gjord.

Vi gissade alltså på hur staden Brahestad i norra Finland kunde vara, och under tiden som vi gissade eldade vi och arbetade och närmade oss Brahestads hamn, lotsen kom ombord tidigt på morgonen en dag i oktober, lotsade oss i bottenhavsdiset in mellan några trasiga ruskprickar och grund, maskintelegrafen spelade pingeliping, ankaret skramlade till och gick i sjön.

Då rusade vi upp ur eldrummen för att se???

Vår gissningshamns översvallande vita ansikte???

Kvinnorna på pirarna, kjolarnas flaggor???

Hamnfyrens kalkrappade kropp, vit i skymning. Dess agarodnande ansikte?

Vi kommo upp på däck. Där låg Brahestads hamn: det var etthundrafemtiotvå plankstaplar och en granskog. En annan plankstapel kom seglande ut mot oss på en pråm, några vildögda halvlappar med skinnjackor och näbbskor stodo på toppen av denna planktårta. De omtalade hest att Brahestad låg en mil inåt land, genom en skog, en *perkeles* mörk skog.

Vi gingo in i skansen för att röka och gissa något hur det kunde vara i Salvador, ty det var dit vi enligt order nu skulle flyta med vår plank.

En liten hetögd spansk stad i baskiska provinsen, alldeles säkert en liten bra stad. Ett apelsingrin i de bruna baskiska bergen.

Men gud hade beslutat att visa oss att det fanns annat än stora städer i världen. Det skulle vi också bli varse.

Vi gissade på vita, vackra huskuber och ett apelsingrin från bergen. Vi svuro, vi skreko, vi eldade oss fram till Salvador: den låg i Sebastianbukten och bestod av en brygga vars pålar voro strukna med kolstybbstjära. Ett par *degos* stodo i ösregnet och sågo ut som om de väntade på hela jordens begravning. Några svarta, låga pråmar lågo utspridda likt dödens näckrosor i den regniga viken och väntade att få vår plank. Sedan de fått var och en sin brädstapelstårta gledo de bort över viken, vilken på detta sätt och med denna färgglädje lånade ett grin av tröstlösa sjömän.

Inga berg, men en sorts lerväggar stupade ner i havet, de hade gula, regnfrätta sår mellan den hängande vegetationen av starrtuvor. En underskön plats.

Om kvällen satte vi ut lillbåten och rodde i land, kletade oss upp för lerväggarna och klängde oss fast i starrskalperna i hopp att finna ett naturligt förnuft och en kvinna bakom dessa alper av smutsgul jord.

Vi funno en bykrog utan by, en genomvåt åsna stod i regnet och frös, ibland skrek hon till som om hon bad för hela baskiska provinsen. Krögaren hade gikt och gick så som människan gör då verklighetens stigmata strålar in i själ och kropp. Se människan.

Hans dotter hade blodbrist — på grund av traktens tråkighet, förstås. Hon satt vid disken och var akvarell. En lockfågel av spröd ton. Ett helgon utan kön. Ute regnade det. Vi söp rödvin och åsnan skrek därute. Var gång hon skrek vaknade hennes ägare, en bonde och fyllbult, som satt i en vrå och söp och sov. Efter en stund kommo hans söner in från regnet, blinkade och synade ett slag i lampljuset, upptäckte sin fader, svinmönstret, i en vrå och kastade ut honom i regnet. Det hela försiggick fullständigt apatiskt, rödvinet sjönk sakta i vår butelj, diskflickan log inte.

Som vi hade regnkappor gingo vi ut ett tag för att syna trakten. Stötte på en landsväg som var lagd mellan två ödsligheter — öde och tom, dess pölar viskade i regnet. Uppe på en bergknalle glimmade ett hus. Där bodde förstås bonden med åsnan och de nyktra sönerna. Han bodde olympiskt, den där fyllbonden.

Vi hörde ett ljud liksom klunkandet i en flaska, det kom närmare och var hovslagen av en häst. En karabinjär dök ur regnet och försvann igen. Han gav oss fan i det hårda regnet. Vi kunde ha varit Spaniens största mördare, en liga för det successiva utrotandet av baskerna. Det regnade för hårt, han jagade vidare och snart klunkade hans springares hovslag åter som en flaska.

Vi återvände ombord. Klevo ånyo kletande oss fram över den kittiga lerklinten, slogo kanor i lervällingen och våra säten stämplade hela branten. Undersköna Salvador.

Dagarna därefter lågo vi i pannorna och hackade havssalt och pannsten och undrade vart vi skulle gå härnäst. Våra röster ekade och sjöngo i de tomma och eko-känsliga ångpannorna när vi trätte åsikter om olika platser på jorden.

Nu skulle vi gå till Lybeck, sades det, med kislast från en bondby som hette Piedras och som låg på andra sidan viken räknat från Salvador. Vi gingo mycket riktigt på den andra dagen (för donkeypannan) över till den där bondbyn. En plåtränna stacks ut ur berget och blå kis började rinna ned, lastrummen behövde bara gapa.

På en timma voro vi »last» och på natten lågo vi i Biscaya, krökte våra kroppar och höllo en arbetets gymnastikuppvisning för de flammande eldarna. Propellern besjöng Lybeck.

Men de små hamnarna sögo sig fast vid vårt öde. Vi ankrade tre mil från Lybeck vid ett stort stålverk som låg och morrade som en hund i decemberkvällen. Ingen fick gå i land på grund av oroligheter.

Lastluckorna öppnades, gripskopornas käftar glufsade i sig vår kislast på en natt och en jättetravers förde den automatiskt in i smältverken. Det var ett hav av gnistor och flammor. Det var skönt att se som ett uppvärmt norrsken. Men kvinnan? Vi hade inte sett en *Kvinna* på tre månader.

Loss.
Färdiga.
Ångan opp.
Full maskin.

Propellern maler sig upp genom Östersjön. Vi är barlast. Fartyget bullrar som en tom tunna. En natt står ett norrsken spänt tvärs över bottniska viken. Det lyser som ett isgrin och en vintervarning genom rymderna. Det är kallt att gå upp på däck i tunn eldarstass och hiva aska. Man står och räknar stjärnor på den kalla himlen, slinter med foten på ståldäcket, släpper veven, asktunnan rusar neråt, veven slår stjärndrömmaren i skallen. Eldaren därnere undrar varför aldrig askpytsen går upp, stjärndrömmaren vaknar till från sin svimning och ropar ner genom lufttuben: »dra åt helvete».

Inga kvinnor.

Det är kallt på bottniska viken.

Mor tjatar jämt i breven att man skall akta sig för synden. Vevar i ens tänkande huvud när man ser på en stjärna. Vägglus i skansen, och fuktigt. Lite trångsynt blir man, lite dum. »Du där nere, dra åt helvete.»

Sedan kommer man ner för att avlösa. Det blir slagsmål framför pannorna. De vitglödande fyrarna glo på. Någon blöder och gråter, sen förlikes man. »Ska vi vara tummar då igen, grabb?» — »Du förstår hur det kan vara.» Alltså tumma på det.

Över däcket står norrskenet, gör en gard av iskall eld, fladdrar nyckfullt, hoppar över bottniska viken. Vintern grinar mot norrgående fartyg.

Så lasta vi i Kalix, mellan några kobbar som är täckta med snö, brädstaplarna bära tjockt med snö på sina skyddstak. Det ligger snö på den första isen, isen hårdnar och sluter sig om fartyget medan man lastar. Bogserarna larma fram i trånga isrännor, skavande fram mellan flaken tum för tum sina följen av gula, höga snötäckta planktårtor. Det är stillhetens och köldens märkliga tystnad som råder så snart bogserarna stanna med sitt brak. Men det köldnar till, näsan blir blå, hjärnan påverkas av kölden mer än av bilden. Man går i land en kväll och försöker få en kvinna. I stället får man stryk av några svartsjuka grabbar på danslokalen. De vill ha sina flickor själva. Man kommer ombord igen med blodig näsa och ett blåslaget öga som stirrar mullvadstragiskt i kölden.

Det är vinternatt med många stjärnor. Kojen kall. En sjöman snarkar, en eldare snarkar. Det ekar som trätande röster i en ångpanna. Röster som träta en massa åsikter om platser: — Anna, Lisbet, Rut.

Tjugutvå fots däckslast och en ny sjötrappa.

Last.
Färdiga.
Ångan opp.
Full maskin.

Bottenhavet är fruset. Bogens nos kör i den pressande isen. Skansen, vårt hem, ligger innanför bogens nos. Isens larm sönderskakar vår sömn, skär armarna av våra drömmar.

Full fart i rännornas packis.

Vi som ska vila oss en stund, bo grannar med dess buller, det är som Niagaras vrål i en tunna. I Skansen är isvintern ett stort buller som äter sjömansnerver.

Sjötrappan skevar sig i isskruvningen. Man minns trappan som var gjord av de där kvinnorna i lök-kyrkans by.

Och nu ska vi gå bort och kyssa Londons trötta och likgiltiga ansikte.

Harry Martinson.

Ge Eder vän en bok som nyårsgåva!

THORA HOLM:
"Svenska Helger, Högtider och Bemärkelsedagar"
Pris häft. Kr. 5:50, inb. 8:50.

»Då man vet hur många människor som kunna ligga sömnlösa av grubbel över vilka rätter som lämpligen böra serveras vid ett silverbröllop eller hur man korrektast begår ett barndop inser man att boken i många hem kan ha en mission att fylla.» *D. N.*

»Thora Holms 'Svenska Helger' är icke blott en förträfflig vägledare och rådgivare för hemmens kvinnor, utan den ger även en intressant inblick i svensk hem- och allmogekultur.»
Point i A.-B.

CARL MOTHANDER:
"Kulinariska Kåserier"
Pris häft. 4 kr.

MARGOT NEVILLE:
"Förälskat Folk"
Pris häft. 3 kr.

THORA HOLMS FÖRLAG
STOCKHOLM.

Fogelstadförbundet i Norrköping.

Kretsen av Fogelstadförbundare i Norrköping har genom en av sina medlemmar sänt Tidevarvet en rolig och utförlig redogörelse för sin historia och sitt arbete, som började i augusti i år. Man har kommit överens om att samlas en gång i månaden i olika kamraters hem, skriver denna Norrköpingskretsens korrespondent, fröken Anna Rosén, trakteringen tar deltagarna med sig själva och kvällen ägnas åt föredrag och diskussioner i olika frågor. Vid det första sammanträdet t. ex. diskuterades frågan *Varför kalla vi oss radikala,* med inledning av fröken Wulff, som tillika med fru Löwenadler också var kvällens värdinna. Vid ett senare sammanträde på Hemgården i Norrköping, denna samlingsplats för så många olika rörelser och strävanden, talade fröken Ebba Holgersson, som just då gästade staden om *Plikt och ansvar, den goda viljan. Det politiska och ekonomiska läget just nu,* samt Stuart Chase's bok om rationaliseringen har vid andra tillfällen varit föremål för diskussion med inledningsföredrag av fröken Wulff. Diskussionerna bruka alltid vara mycket livliga, skriver fröken Rosén. Särskilt frågan om rationaliseringen väckte stort intresse och de av deltagarna som själva prövat dess verkningar inom industriarbetet hade många intressanta erfarenheter att berätta.

Förbundet har också bildat en studiecirkel i ekonomiska frågor med fröken Wulff som studieledare. Studierna gälla framförallt det nuvarande ekonomiska läget. Cirkeln sammanträder varannan söndag och ämnar fortsätta också under vårterminen.

Ibland kommer det kamrater från andra städer till sammankomsterna, t. ex. från Nyköping och Stockholm. Det framgår av fröken Roséns skildring att Fogelstadförbundet i Norrköping blivit som en liten central för samarbete och nya arbetsidéer.

Tidevarvet vill gärna vidare förmedla den nyårshälsning som avslutar Norrköpingsförbundets skildring:

Norrköpings Fogelstadförbund sänder kamraterna landet runt sina hjärtliga hälsningar med önskan om ett gott nytt år!

"BORTA BRA" *Dir. S.A.R.A.*
om man bor på **REISEN** Skeppsbron 12—14.
Stockholms modernaste hotell. Rum från 6:50.

Fredsarbetet.

Arbetet för att åstadkomma en stark folkopinion inför nedrustningskonferensen bedrives ganska energiskt av de skilda fredsorganisationerna. Internationella Kvinnoförbundet har sålunda i sin stora namninsamlingskampanj för den internationella avrustningen anordnat en sista reklamvecka i Stockholm, innan listorna dras in någon av de första dagarna i januari. På flera olika platser i staden har man anordnat namninsamlingscentraler, där samtidigt alla upplysningar om arbetet kunnat erhållas.

Enligt den beräkning som hittills föreligger har i Sverige samlats c:a 200,000 namn för den internationella avrustningen, men räkningen är ännu icke slutförd.

Informationsbyrån för fredsfrågor och mellanfolkligt samarbete inbjuder till en studiekurs i nedrustningsfrågan och Nationernas förbund, avsedd för journalister och i mån av utrymme även för andra intresserade personer, såsom lärare och föreläsare vilka på grund av sin verksamhet ha särskild anledning att sysselsätta sig med dessa frågor. Kursen hålles på Informationsbyråns lokaler, Lilla Nygatan 4, Stockholm, under tiden 11—15 januari 1932.

Det preliminära programmet har följande utseende:

Månd. 11 jan. *Professor Östen Undén:* Skiljedoms- och säkerhetsproblemet.

Tisd. 11 jan. *Envoyé E. Boheman:* Inför nedrustningskonferensen, I.

Onsd. 13 jan. *Envoyé E. Boheman:* Inför nedrustningskonferensen, II.

Torsd. 14 jan. *Kapten C. J. Brunskog:* Den folkliga fredsrörelsen och nedrustningen.

Fred. 15 jan. *Legationssekreterare Otto Johansson:* Nationernas förbunds sekretariat och informationsverksamhet.

Samtliga föreläsningar börja kl. 7 e. m.

Kursavgiften är kr. 5:— (enstaka föreläsningar kr. 1:50). Anmälningar om deltagande böra vara Informationsbyrån tillhanda senast den 5 januari 1932.

Prenumerera på **Tidevarvet** **för 1932!**

Om prenumeration sker nu erhåller Ni utan avbrott alla nummer från årets början.

Avgiften är som förut
Kr. 6:— för helår
Kr. 3:— för halvår

Den kan lämpligast insändas på postgironummer **1544** till
TIDEVARVETS exp.
SLUSSPLAN 1—3"
eller genom postprenumeration på närmaste postkontor.

Prenumeration mottages även pr telefon 18243.

Giron:r 1544
Tidevarvet börjar 1932 sin tionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 2 jan. 1932 – N:r 1

Prenumerera
på TIDEVARVET för 1932
Pris 6:— Kr.

Inför en ny tid.

(Forts. fr. sid. 1).

viss mån avslutat skede. Aktualitetens sken och nödvändighetens tyngd ligga just nu icke på arbetsvetenskap och social lagstiftning som ordnar för industriens folk inom det gamla systemets ram. Större ting måste ske nu, nämligen skapande av ett nytt system.

Därför är icke det arbete som gjorts inom den teoretiska och tillämpade arbetsvetenskapen förgäves, inte heller den sociala lagstiftning som sökt värna arbetaren mot maskinlivets faror, osäkerhet och påfrestning. Detta arbete kan räkna sin del i förtjänsten att vi ha den arbetarstam vi nu ha. Även i framtiden blir det nödvändigt att sätta in kraft till det mänskligas skydd. Men det är inte nog. Något nytt måste till, en omdaning.

Detta är ett erkännande som icke är lätt att ge, det ligger vemod i det, ett stygn av påminnelse om den korta livstiden av alla våra resultat. Endast den kan våga göra det, som har en tillräcklig fond av optimism, vilket är detsamma som mod. Och dessutom det drag av ungdom som gör det möjligt att rikta om strålkastaren över nya arbetsfält.

Svenska kvinnors vänsterförbund samlas nu, för första gången i större skaror, till möte i Stockholm, och Kerstin Hesselgren för klubban nu som hon fört den i Frisinnade kvinnors riksförbund förut. Den syn på det förgångna och på framtiden som vi nyss angivit som Kerstin Hesselgrens skall förvisso komma fram under dessa dagar av gemensamma överläggningar.

Det är inte lätt att i den synen få in ett skimmer av »den förtröstan som vi behöva bättre än krigaren». Den kan likaväl fördunklas av förskräckelse över sönderfallandet. Men liksom Kerstin Hesselgrens glada energi hjälpt oss över skarpa hörn i gångna tider, räkna vi den som en tillgång då vi nu samlas för att överlägga och söka oss en väg i tidens mörker och förvirring.

Elin Wägner.

Hela det kulturellt intresserade Sverige

läser veckotidningen

Fönstret

Redaktionskommitté:
Hugo Lindberg, Mia Leche-Löfgren, Josua Tillgren och *Uno Åhrén.*
Redaktör:
BERNHARD GREITZ.

Skriv i dag till *Fönstret, Centrum, Stockholm,* och prenumerera. Helt år 12 kr., halvt år 6:50, första kvartalet 4 kr. Avgiften kan sändas i frimärken eller pr postgiro, 51718. Prenumeration mottages också vid rikets alla postanstalter. Lösnummer 35 öre.

Telefoner: 775 och 7775,

30 öre mindre i timmen.

(Forts. fr. sid. 1).

i stor utsträckning — om ock under bekvämare förhållanden — bibehållit sin plats som hemskötare, där hon mot »försörjning» gav ett obegränsat arbete, som dock aldrig värderades efter vanliga löneskalor. Men dessutom har hon tvingats att genom förvärvsarbete med lägre avlöning än den manlige arbetarens ikläda sig försörjarens plikter. Utom att de låga lönerna på detta sätt innebära en ojämn konkurrens om platserna, verka de samtidigt nedtryckande på hela lönenivån.

Den gamla beräkningen av mannens lön efter försörjningsplikt och kvinnans efter »billiga levnadsomkostnader» — d. v. s. dubbelarbete — håller inte längre streck. Det är ofrånkomligt att här måste ske en omvärdering, om man skall få några hållbara utgångspunkter för en förbättring. Det husliga arbetet bör naturligtvis betraktas som ett yrke, värt sin lön efter gängse löneberäkningar. Men normen för yrkesarbetande mäns och kvinnors löner borde uppställas så, att var och en kunde avlöna en hjälp för hushållets skötsel. Oberoende av vad denna hjälp skulle kallas, hembiträde, manligt eller kvinnligt, hushållerska eller hustru, mor, son, dotter eller syster. Det vore en väg att komma ifrån dubbelarbetet, där kvinnorna ofta slita ut sig och att rensa upp begreppet försörjare, så att det bättre kommer att motsvara verkligheten inom det moderna arbetslivet.

—

God film och "äktsvensk".

Tre gånger har *En kärleksnatt vid Öresund* fått första pris i Filmjournalens röstningstävlingar om veckans bästa film. Då beslöt jag att äntligen se det även enligt programmet »äktsvenska» lustspelet.

Det populärt-äktsvenska befinnes vara, att en flicka, som i en tävlan om »seklets sannroman» falskeligen uppger sig vara gift, tvingas gifta sig med ett stadsbud. Och att detta avslöjar sig som 1) den tävlingsarrangerande bokförläggarens son 2) reservlöjnant, 3) hennes räddare ur sjönöd vid ett tillfälle. Detta lär (fortfarande enligt programmet) skola föreställa satir mot »den litteraturform, som går under namnet sanna berättelser ur livet». Emellertid bör man inte kasta sten, när man sitter i glashus. Glädjande nog verka skådespelarna i filmen skäligen ointresserade av det hela utom Bullen, som inte pratar om mat men desto mera om sprit och är rolig, äktsvensk?!

Äktsvenskt är även det förspel i tusch och toner, jag såg några gånger före jul. Mynnande ut i parollen *handla svenskt!* framställer det världskrisen såsom beroende på att — svenska folket köper importerade varor. Min ensliga vissling dränktes i de applåder, varmed denna oförsvarligt larviga förenkling av världskrisens ohygglighet mottogs. Lyckligtvis voro emellertid de filmer, jag efteråt såg, importerade — tyska.

Den ena var *Bröderna Karamasov* av regissören Fedor Ozep med motiv ur Dostojevskis roman. Det är en av de konstnärligt yppersta filmer, som på senare tid visats i Stockholm. Framför allt ligger dess styrka i det mästerliga spelet. Jag nämner endast Fritz Kortner som den av lidelse, ångest och åtrå besatte officern Dmitri Karamasov. Och Anna Sten som den först beräknande nyckfulla, hjärtlöst kärleksslösande synderskan, sedan kristligt självuppoffrande botgörerskan Grusjenka. Hur *intressant* är inte denna ryska skådespelerska jämförd med massan av söta men intetsägande filmstjärnor!

En film, som gått länge i Stockholm, men som hellre bör omnämnas sent än aldrig — allra helst i en tidning för hela landet — är *Ariane,* byggd av Paul Czinner på Claude Anets bok. Även här fängslar i första hand själva spelet, framför allt Elisabeth Bergners. Som den rysk-tyska studentskan är hon glittrande charmfull, på en gång brådmoget intelligent och naivt hängiven.

Kärleken i denna film verkar onekligen äkta på ett särskilt sätt. Inte minst beror detta intryck, tror jag, på handlingens frånvaro av moral i gängse mening. Den amerikanska filmen vågar aldrig mer än tangera sinnligheten i kärleken, den är könlös, tvetydig, prästerlig. Naturligtvis får man inte här veta, varför Ariane bränner upp sängen, det får den intresserade ta reda på i boken. Men de älskande leva dock öppet och ärligt i »proväktenskap» och se inte kärlekens höjdpunkt i vigselakten. Den nya könsmoralens sammanhang med kvinnans ekonomiska frigörelse markeras också med Arianes universitetsstudier. Så till vida betecknar filmen ett framsteg i radikalism. Men blott ett halvt framsteg. Till slut ser Ariane intet annat mål för sin oförnekliga intelligens än att använda denna till att tjusa och binda mannen.

När skall den västerländska filmen visa oss mannens och kvinnans förening i gemensam kärlek och i — gemensamma arbetsuppgifter?

Nils Beyer.

En skämtsam högförräderiprocess.

(Forts. fr. sid. 1).

par mindre ledare häktades och togs in »på egen bekostnad», alltså en sorts inackordering i rannsakningsfängelset. Myndigheterna, befolkningen, pressen, samtliga partier — alla väntade på vad som nu skulle hända. På ett eller annat sätt måste ju i alla fall en sådan angelägenhet redas upp i en ordentlig stat.

»Heimwehr»-ledaren *Walther Pfrimer* som försökte en statskupp i Österrike men misslyckades.

Endast hemvärnen själva voro alls inte nyfikna. De fortsatte med sina parader och sin propaganda och avhöllo öppna möten där den lyckade »generalrepetitionen» förhärligades och där dagligen nya revolutioner bebådades inom den närmaste framtiden. Hemvärnens högste ledare furst Starhemberg försummade intet tillfälle att utlova den *stora* kuppen. Hemvärnen ropade »Heil» och myndigheterna hörde på och ställde sig avvaktande.

Länge behövde de emellertid inte vänta. En vacker dag meddelade d:r Pfrimer regeringen att han tänkte ikläda sig ett skägg för att obemärkt kunna passera gränsen in till sitt land och anhöll att man måtte ha vänligheten att reservera plats även åt honom i rannsakningsfängelset, han ämnade fara dit direkt.

Sagt och gjort. Herr Pfrimer kom och föreställningen kunde ta sin början.

De anklagade med Pfrimer i spetsen beträdde domarsalen och utbytte hjärtliga fascisthälsningar med juryn.

Man skrider till undersökning av fallet. Är det högförräderi eller ej, om man med vapen i hand reser sig upp mot republiken, författningen, regeringen och parlamentet? När man besätter bryggor, vägar, post och järnvägsstationer? När man med ett offentligt plakat förkunnar att man tillvällat sig all makt i staten?

Allmänne åklagaren menar blygt och försynt att man kanske skulle kunna kalla det så — men d:r Pfrimer tillropade juryn att han ej var av den åsikten — ty han var ej benägen att erkänna den bestående författningen!

Och d:r Pfrimer behåller rätt. Han, plus alla de med honom anklagade, frikännas.

De lämna rättegångssalen i triumf och därefter föras de till en bankett som redan varit beställd flera dagar innan domen fälldes.

Vid banketten hålles tal och Pfrimer förkunnar en ny, snar, effektfull kupp. Allt detta kan man dagen därpå läsa om i tidningarna. Det är allt som förr. Ingenting har förändrats.

Österrikarna äro sedan gammalt operettens mästare. De spela operett även när det rör allvarliga ting.

Det är bara en sak som genomsnittsmedborgaren ej kan undgå att fråga sig. Hade utgången blivit densamma om ett annat parti gjort samma kupp?

Elsa Björkman-Goldschmidt.

—

MÖTESPLATSEN

Skåneförbundet av Svenska Kvinnors Vänsterförbund var den 13 dec. samlat till extra möte i Malmö hos e. o. hovrättsnotarie Elisabeth Nilsson, som gästfritt som alltid upplåtit sitt hem för sammanträdet. Under ordförandeskap av fru Elsa Nordlund, Kristianstad, utsågos 5 centralstyrelseledamöter jämte suppleanter att bevista Centralstyrelsemötet i Stockholm i januari. Notarie Nilsson gav en kort orientering över några av de frågor, som skola behandlas då, varefter vidtog diskussion i dithörande frågor och övriga förbundets angelägenheter. Förbundets stipendiekassa fick en välkommen tillökning, och uppmanas härmed Skåneförbundets övriga medlemmar att godhetsfullt ihågkomma densamma.

Skåneförbundet har under hösten haft den stora glädjen att i tre lokalföreningar, Kristianstad, Ystad och Malmö, ha besök av Vänsterförbundets sekreterare, fröken Elisabeth Tamm, Fogelstad, som på föreningsmöte inlett diskussion om Svenska Kvinnors Vänsterförbunds uppgifter och möjligheter. Föreningarna äro mycket tacksamma över att på så sätt ha kommit i närmare kontakt med Förbundet och känna samhörigheten starkare. Måtte landsmötet i Stockholm i januari lämna ytterligare bevis därpå!

H. L.

Vilket?
Naturligtvis AMAFLOR
Champoneringspulver
För såväl ljust som mörkt hår i paket à 35 öre.

?
Råd och Rön

Vackra handarbeten,
hemmets prydnad
Handarbetsaffären
VIDI
Där erhåller Ni allt inom branschen.
S:t Eriksgatan 99
Telefon 828 40.

Ljusstakar, Nackspeglar, Speglar o. Lampetter, Komb. Tändstickssträll och askfat, Papperskniva och sigill samt andra lämpliga presentartiklar.
BILLIGA PRISER.
Ring så visar vårt ombud våra olika tillverkningar utan köptvång.
John Fernstedts
Tenn- & Metallgjuteri
Fridhemsg. 70, Stockholm. Tel. Kh. 16 78

»Min salong»
INSTITUT FÖR VETENSKAPLIG ANSIKTSVÅRD
Tel. 794 97. Grevgatan 10, 1 tr.
Beställ tid.
Behandling av frostkasdor, finnar, pormaskar, ådrig hud, vårtor, bruna fläckar etc.
Berosolinbehandlingar.
Muskellyftning, ej operativ.
Manicure. Massage. Pedicure.
ELSA GJÖRLING-BERGMAN.
Diplomerad från Académie Scientifique de Beauté, Paris.

ÄRTER
och
GRÖNSAKER
alla slag av
MOLINDERS
VÄLKÄNDA INLÄGGNING
A.-B. Molinderska Konservfabriken
KUNGL. HOVLEV. STOCKHOLM

TIDEVARVET
REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.